

EN STUDIE KRING AVBROTT PÅ VÅRD OCH OMSORGSPROGRAMMET

A STUDIE ABOUT INTERUPPTION IN THE HEALTH CARE PROGRAM

Examensarbete i pedagogik

Grundläggande nivå 15 Högskolepoäng

Hösttermin 2014

Charlotte Olsson

Förord

Att ha skrivit detta arbete har varit en resa. En resa som har haft sina bra dagar men även mycket suck och stön. Det har varit en process som jag inte var förbered på men jag skulle inte vilja göra det omgjort men jag kanske väntar ett tag innan mitt nästa uppsats. Jag har lärt mig mycket om att skriva uppsatser men även om mitt eget yrke och yrkesutbildning som jag är mycket tacksam för idag.

Jag har under min yrkeslärarutbildning träffat många underbara spännande människor och vi har haft möjlighet att dela med oss av våra erfarenheter och tankar och goa skratt. Det är detta stöd som har många gånger gjort att jag fortsatt även när det har varit tufft.

Ett tack till min arbetsplats, Rektor och arbetskollegor som har gjort det möjligt för mig att fortsätta att läsa och jobba och har haft förståelse för mig, stöttat och trott på mig.

Ett stort tack till min mor och far som hela tiden tror på mig och motiverar mig och min syster som har varit som hjälpt till att strukturera det min hjärna vill säga i ord så alla förstå. Alla nära och kära som jag har försummat och har nekat pga. studier. Nu ska vi umgås.

Mitt största tack till min familj som har stått ut med mig under denna tid. Alla helger och sena kvällar framför datorn ska nu ta slut.

TACK!

RESUMÉ .

Arbetets art: Examensarbete i pedagogik, grundläggande nivå

Högskolan i Skövde

Titel, En studie kring avbrott på vård och omsorgsprogrammet.

Sidantal: 31 sidor

Författare: Charlotte Olsson

Handledare: Annelie Andersén

Datum: Januari 2016

Nyckelord: motivation, sociokulturellt, avbryter, fullföljda studier, Komvux.

Sammanfattning

Syftet med studien är att undersöka vad det är som gör att vissa fullföljer sin utbildning och varför andra avbryter studierna på vård och omsorgsprogrammet på Komvux. Av vilken anledning fullföljer inte eleverna sina studier? Vad kan påverka studierna? Studien är kvalitativ och utgår från intervjuer med elever på vård och omsorgsprogrammet. Metoden som användes vid intervjuerna var halvstrukturerade frågor.

Studiens konklusion är att eleverna inte fullföljer sina studier främst för att de blir gravida och för att de har svårt att hänga med pga. utbildningens upplägg och studietakt. Eleverna påverkas negativt av sin livssituation som tex att de har familj vilket gör att det är svårt att fokusera på studierna. Även hur undervisning bedrivs påverkar resultat och att det sociokulturella perspektivet har stor vikt för att eleverna skall fullfölja sina studier. Studien visar även att de som fullföljer sina studier sig har ett tydligt mål med sina studier som t.ex. att läsa vidare på Universitetet till sjuksköterska.

ABSTRACT

Study: Bachelor Degree Project in Pedagogy

University of Skövde

Title: A study about interuption in the health care program

Number of pages: 31 pages

Author: Charlotte Olsson

Tutor: Annelie Andersén

Date: Januari 2016

Keywords: motivation, social-cultural perspectives, terminated studies, education for adults.

Summary:

The aim of this study is to explore which factors that impact some students to continue and complete their studies in the health care program and why some of them had terminated their education. The method that was used was qualitative research interviews. In other words, interviewing the students with open questions rather than a questionnaire.

The conclusion of the study was that the prime reasons for students who terminated their health care program were that they were pregnant or that they experienced that they could not cope with the study pace or the content of the studies. The students expressed that they were stressed by their own private living situation which led to difficulties in focusing on their studies. The results of the study also show how the scope of the health care program impacts on the students' outcomes as well as how the social-cultural perspectives are of great importance for the success of the students' attempts to finish their course. Finally, the study shows that they who completed their health care program had a clear goal with their studies e.g. to enter the Department of Nursing at the University.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 BAKGRUND	7
1.1 Inledning.....	8
1.1.2 Gymnasieskolan 2011.....	9
1.1.3 Olika utbildningsformer inom den kommunala vuxenutbildningen.....	9
1.1.4 Attityder till vuxenutbildningen 2012.....	10
1.2 Syfte.....	10
1.3 Frågeställning.....	10
1.4 Teoretiska utgångspunkter.....	10
1.4.2 Motivation: förväntans teorin.....	10
1.4.3 Sociokulturellt perspektiv på lärandet.....	12
1.5 Tidigare forskning.....	13
2 METOD	15
2.1 Urval.....	15
2.2 Metodval.....	15
2.3 Genomförande.....	16
2.4 Trovärdighet och giltighet.....	17
2.5 Analys av genomförandet.....	18
2.6 Forskningsetik.....	19

3 RESULTAT	20
3.1 Resultatet av intervjuerna	20
3.1.1 Del 1 Bakgrund.....	20
3.1.2 Del 2 Utbildningen.....	21
3.1.3 Del 3 Framtiden.....	22
3.2 Sammanfattning av resultatet.....	23
3.2.1 Vad är orsaken till avbrott i studierna?.....	23
3.2.2 Vilka faktorer kan ha påverka eleverna att fullfölj sin utbildning eller inte?.....	23
4. DISKUSSION	25
4.1 Metoddiskussion.....	25
4.2 Resultatdiskussion.....	25
4.3 Vidare forskning.....	26
5. REFERENSER	28
6 BILAGOR	30
Bilaga 1.....	30
Bilaga 2.....	31

1. Bakgrund

1.1 Inledning

Syftet med studien är att undersöka vilka faktorer som kan påverka att vissa elever fullföljer sin utbildning och varför andra avbryter på vård och omsorgsprogrammet på Komvux (Komvux). Inledningsvis förklaras det hur studiens idé växte fram och hur lärare ska förhålla sig till sitt uppdrag gentemot Gymnasieskolan 2011 (GY 2011) och hur Komvux bedriver utbildningar. Därefter förklaras syftet och frågeställningar för studien följt av teoretiska utgångspunkter som är motivation och sociokulturellt perspektiv på lärande.

Idén till studien började när jag undervisade som vårdlärare på Komvux och såg att det fanns många elever vid skolstart och att det var mindre elever när utbildningen var färdig. Jag kanske hade en uppfattning om vad det kunde bero på. Jag såg elever som inte visste vad det var för utbildning de hade börjat, elever som inte hade erfarenhet av vården och inte förstod vad som krävdes av dem men även att det var många som har haft svårt att hänga med i utbildningens upplägg och takt på grund av för lite svenskkunskaper. Därför ska det bli med spänning jag utför denna studie, för att se om det stämmer överens med min uppfattning.

Jag som lärare brinner för mitt uppdrag att ge alla elever vad de behöver efter deras behov för att fullfölja sin utbildning. Det kan ibland kännas som ett misslyckande för mig som lärare när elever avbryter sina studier.

Det var denna känsla som gjorde att jag ville undersöka varför elever avbryter sina studier och vad det är för faktorer som påverkar om eleverna fullföljer sina studier eller avbryter utbildningen? Vad påverkar elevernas studier? Som lärare har man ett stort ansvar och detta kan ibland kännas tungt och svårt. Jag hoppas detta kan hjälpa lärarna att fokusera på det som faktiskt påverkar eleverna till att fullfölja sin utbildning och underlätta studierna för både lärare och elev.

1.1.2 Gymnasieskolan 2011

Som lärare har vi olika styrdokument som ska följas. Dessa ska användas som riktlinjer för hur vi ska jobba. Hösten 2011 infördes den reformerade gymnasieskolan och kommer att kallas för Gymnasieskolan 2011. Regeringens intentioner kan sammanfattas följande, elever ska bli förberedda, alla ska nå målen, utbildningen ska vara likvärdig, och studievägar och styrdokument ska vara tydliga (GY 2011).

Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. De som fått minst utbildning ska prioriteras (Skollagen 2§ SFS 2015:482).

Detta är något som kan vara svårt att ibland uppfylla och mina erfarenheter är att läraren sitter i en rävsax. De har svårt att uppfylla allt som står i styrdokumentet och de har svårt att få alla elever som börjar kursen och utbildningen att fullfölja sin utbildning, vilket gör att vi återkommer till mina funderingar om vad som påverkar eleverna att fullfölja sina studier.

Som tidigare påpekat så står det att de som har fått minst utbildning ska prioriteras enligt skollagen (SFS 2015:482, kap. 20, §2). Det betyder att det blir svårt att bli antagen om du redan har en yrkesutbildning eller annan sorts utbildning. Personer som kan bli prioriterade är tex de som inte gått har gått färdiga gymnasiet av någon anledning. Även personer som inte har några gymnasiebetyg blir prioriterade. På många andra utbildningar så antas personer till utbildningarna genom test och betyg för att välja bland alla sökande.

1.1.3 Olika utbildningsformer inom den kommunala vuxenutbildningen.

Studien görs på en kommunal vuxenutbildning någonstans i Västra Götaland. För att få börja studera på Komvux ska eleven ha fyllt 20 år. På Komvux erbjuds olika nivåer av enstaka kurser men även olika yrkesprogram. Skolan kallas i studien för Göta för att inte röja elevernas identitet. Där erbjuds olika yrkesutbildningar men fokus ligger på vård och omsorgsprogrammet. Det finns flera olika sätta att studera vård och omsorg på Göta.

Det reguljära programmet är det vanligaste sättet att läsa vård och omsorg och det är på detta reguljära program som studien genomförs. Studierna är på heltid och undervisning sker på Göta. Det är många teoretiska kurser men även 2st praktikperioder under utbildningen. Hit söker elever och det är de elever som har minst utbildning och har förtur till utbildningen enligt kollagen (SFS 2015:482, kap. 20, §2).. Det är vuxenutbildningsförvaltningen (VUF) som ansvarar för antagningen. Eleverna ska ha språkkunskaper motsvarande svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Utbildningen kan vara färdig på 1,5 år och eleverna kan välja att läsa olika yrkesutgångar den sista terminen så som, hälso- och sjukvård, äldreomsorg, psykiatri eller funktionshinderområdet (Skolverket 2016).

På Göta finns även *validering* för de som har jobbat i vården och har mycket arbetserfarenheter och kan på så sätt fullfölja sin utbildning snabbare genom att visa sina kunskaper genom uppgifter både praktiskt och teoretiskt.

Det finns *distanskurser*. Där studerar eleverna mycket hemifrån och lämnar in uppgifter på skolans läro-plattform.

Det finns många olika sätt att läsa vård och omsorg och det beror även på att undervisningen som bedrivs ska utgå från individen och deras behov (Gy 2011).

Därför erbjuds även ett sätt som kallas *komplettering*. Det kan vara att en elev som har slutat men som vill läsa färdigt kan göra det och hoppa in i de kurser som fattas för att få jobba som undersköterska.

1.1.4 Attityder till vuxenutbildningen 2012

I en rapport av Skolverket (2015) framkom det att elevernas livssituation påverkar eleverna mycket så som familj och fritidsintressen vilket även stämmer överens med forskning som Giota (2001) och Marjoribanks (1991) har gjort. Det har även framkommit att eleverna på Komvux vill ha mera lärarledda lektioner och att även de flesta lärarna anser så med. Eleverna vill kunna vara mera delaktiga i undervisningen och enligt Lundström (2012) eleverna som känner sig delaktiga och att de kan påverka utbildningen blir mera motiverade och klarar sina mål i skolan. Enligt rapporten står även att lärare kan vara flexibla och möta elevers individuella behov är av stor vikt för att klara målen (Skolverket 2015).

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka vilka faktorer som kan påverka att vissa elever fullföljer sin utbildning och varför andra avbryter på vård och omsorgsprogrammet på Komvux.

1.3 Frågeställningar.

- Vad är orsaken till avbrott i studierna?
- Vilka faktorer kan ha påverka eleverna att fullfölja sin utbildning eller inte?

1.4. Teoretiska utgångspunkter

Här kommer jag förklara olika teorier som används i studien så som motivation och sociokulturellt perspektiv på lärande.

1.4.2 Motivation: Förväntans-teorin,

I studien har jag använt mig av begreppet motivation och förväntans-teorin för att analysera och tolka resultatet och sätta studien i ett sammanhang.

Motivation kan innebära olika saker för olika människor, samt att ha vilja och intresse att utföra en viss handling. Motivation är en sinnesstämning, en önskan eller glädje över att göra något.

I modern psykologi har motivation i stor utsträckning kommit att ersätta ordet ”att vilja”. Om läraren tror att eleven kan lyckas ökar motivationen och därmed möjligheten att nå målen. Motivation, som bland annat definieras som elevens önskan att delta i lärandeprocesser, påverkas av både inre och yttre faktorer.

Inre motivation handlar om elevens egen inneboende drivkraft och nyfikenhet, dvs. behovet av att veta något, upptäcka nya saker eller delta i en aktivitet för sakens egen skull. Yttre faktorer är det är när elever tex belönas eller uppmuntras av en annan person, t.ex. genom materiella belöningar, betyg eller verbalt beröm. . (Ahl, 2004).

Förväntans teorin.

Det finns många olika motivationsteorier och för denna studie fokuserar jag på förväntansteorin som Viktor Vroom beskriver (Vroom 1964). Där talas det om att beroende på vilka förväntningar man har så speglar det resultatet. Det kan gälla även hur lärarna ser på elever och vad eleverna själva har för självbild och förväntningar på resultat. Det som blev avgörande i valet av motivationsteori var texten från skollagen (SFS 2015:482, kap. 20, §2). Där står det att de som blir antagna till yrkesutbildningen är de som är har minst utbildning men vad vi inte vet är vad de har för förväntningar på utbildningen och framtiden och hur det påverkar eleverna att fullfölja sin utbildning.

Motivation är påverkad av en individs förväntan på att en viss nivå av ansträngning leder till ett tilltänkt mål och enligt Vrooms teori handlar det om att man väljer att anstränga sig i en specifik uppgift (Vroom, 1964). Teorin utgår från en process med tre centrala begrepp. *Förväntar, instrumentalitet och Valens*.

Figur 1. Vrooms förväntans teori.

Det första begreppet är *förväntan* och det anspelar på den tro en individ har på att en särskild grad av ansträngning leder till en särskild nivå av prestation.

Det andra begreppet i processen är *instrumentalitet* som syftar till tex elevernas tro på att de kommer att bli belönade när de når de uppnådda resultatet. Är belöningen för prestationen låg är också instrumentalitet låg. Förväntansteorin beskriver också att belöningen måste vara någonting som vi mycket gärna önskar oss eller någonting som fyller ett visst behov, vilket innebär att det måste finnas en hög valens.

Valensen representerar hur högt eller lågt belöningar värderas av en person. Tex hur mycket vill eleven ha ett jobb efter utbildning och hur mycket vill eleven ha just det speciella jobbet. Eleven kan ha värderingar om att det är viktigt och nödvändigt med ett jobb men kanske inte just det jobbet. Dessa värderingar påverka valensen. (Vroom, 1964).

1.4.2 Sociokulturella perspektiv på lärande.

Vygotskij (1896–1934), den ryske pedagogen talar om att lärandet sker tillsammans med sin omgivning. Vygotskij talar om en proximal utvecklingszon. För att lärandet skall utvecklas krävs ett öppet tillåtande klimat, öppna frågor och en kombination av inre och yttre verktyg, som språk, tankar, relationer, material och miljö. Vygotskij menade att vi inte kan lära oss utan vår omgivning. (Vygotskij, 1966). Eftersom jag har studerat elever i skolmiljö där lärandet och samspelet mellan lärare och elever är det väsentliga har jag valt att fokusera på denna teori.

Vi lär oss hela tiden alla situationer. Människan befinner sig ständigt i utveckling och förändring. Redskap som intellektuella, språkliga och fysiska hjälper människor att förstå och hantera sin tillvaro. Som tex i undervisning så är det en stor del att läraren ska skapa goda förutsättningar för lärandet. En viktig del är delaktighet och att skapa en kultur där lärandet värdigsätts. Att delta och bli uppskattad i en grupp är motiverande för lärandet. Sammanhanget måste kännas meningsfullt (Säljö, 2010). Fokus i min studie ligger på klassrummet och hur eleverna och lärarna påverkar varandra och hur det påverkar elevernas resultat i

slutändan. Lärandet ses nästan alltid som något bra och positivt men så är inte alltid fallet.

Om inte de sociokulturella förutsättningarna på utbildningen och i klassrummet finns och eleverna inte har möjlighet att ta till sig kunskaperna och känna sig delaktiga så kan lärandet leda till minskad motivation och eventuellt större risk för att avbryta studierna (Säljö, 2010).

Det sociokulturella sättet att se på lärandet på vuxenutbildningen kan ge oss en bild hur eleverna påverkas i det sammanhang de befinner sig i och om det bidrar till delaktighet och lärande.

Enligt John Hattie professor vid University of Melbourne, Australien så sker lärandet bäst genom samarbete i grupp, kamrateffekten och i den sociala miljön och är avgörande för undervisningens framgång. Det handlar om att skapa förutsättningar för trygghet, ömsesidig hjälp, stöd inom gruppen, vänskapsrelationer, positiv syn på skolan och lärande. Klassrummet måste vara en plats där eleverna känner sig trygga (Hattie, 2012).

1.5 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer att redogöra för forskning och examensarbeten som gjorts tidigare angående orsaker till varför elever inte fullföljer sina studier samt vilka faktorer som kan påverka elevernas utbildning.

Andersson & Aarnes (2011) ha gjort en studie på gymnasiet som har syfte att undersöka om det fanns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever med avseende på studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval. Det som är av intresse för min studie är resultaten som självbild, framtidstro och motivation. Resultaten i denna studie visar på att det fanns tydliga skillnader mellan hög- och lågpresterande elever. Skillnaderna pekar på att de högpresterande eleverna är mer medvetna om sitt studieval än de lågpresterande eleverna. Det fanns även skillnader i elevernas syn på sig själva där de högpresterande hade en lägre självbild än vad de lågpresterande eleverna hade. De elever som är högpresterande jämförde sig oftare med andra människor och var mer osäkra på sig själva. Motivationen och prestationen var betydligt högre hos de

högpresterande. Angående framtidsbilden visade studien att de högpresterande eleverna hade en tydligare framtidsbild, de var säkrare på vad de ville göra senare i livet samt att de hade en tydligare bild av sitt yrkesval än de lågpresterande eleverna. Även Giota (2001), Bandura & Schunk (1991) forskning visar att en stark målbild eller långsiktigt mål som utbildning och yrke i framtiden är generellt framgångsrikt. Joanna Giota säger även i sin forskningsöversikt att motivationsforskare verkar vara eniga om att elevers motivation i hög grad påverkas av ”samspelet med läraren, förtroendefulla relationer, lärarens förhållningssätt och attityd gentemot elevens resurser, klassrumsklimatet och lärarens undervisningsstil”. Eftersom delaktighet är nära förknippat med motivation kan dessa motivationshöjande faktorer fungera som förutsättningar för att främja elevers delaktighet (Giota, 2001).

Johansson (2014) belyser frågor kring vuxna elevers resultat och motivation. Metoden för studien är kvantitativ och kan ge en annan vinkel än min studie som är av kvalitativ metod. Resultatet i denna studie tyder på att kön och social bakgrund påverkar de motiv och mål som presenterats, men också att dagens samhällsstruktur, arbetsmarknadssituation och utbildningstilltro måste ses som viktiga påverkansfaktorer. Forskningen säger även att något som påverkar motivationen är de krav och förväntningar eleven upplever från samhället, vänner, sig själv och föräldrar (Gancarz & Olsson, 2012). Det intressanta för min studie med detta resultat är att det kommer från samma program fast med elever på gymnasiet och inte på Komvux. Enligt resultatet från studien så har livssituation och föräldrarnas utbildningsnivå stor påverkan på eleverna med svenska som andra språk (Johansson 2014).

2. METOD

I metoddelen beskrivs valet av, urval, metodval och genomförande. Det beskrivs även hur den empirin har analyserats och presenterats i en tabell. (Bilaga 1)

2.1 Urval

Studien fokuserar på en klass som har gått vård och omsorgsprogrammet på Komvux. Klassen består av de elever som startade tillsammans i det reguljära programmet. Det finns elever som kompletterar och hoppar in i olika kurser men de eleverna har jag inte med i studien utan har fokuserat på grundklassen som började tillsammans VT-13.

Valet av klass grundade sig i att det skulle vara en reguljär klass som hade avslutat sin utbildning. Jag ville inte att det skulle ha gått för lång tid från att de slutade utbildningen eftersom jag ville att de skulle ha bra minne av hur det var under studierna och ha möjlighet att svara på mina frågor.

När utbildningen började var det 27 st elever i klassen. Av dessa är det 3 elever inte är med i studien av olika anledningar så som att de inte ville delta eller att de inte var kontaktbara. Av dessa 24 eleverna var det 9 st som gjorde avbrott från studierna. (Se bilaga 1)

Eleverna har fått information i början av samtalet om att intervjun är för ett examensarbete och att deras identitet inte kommer att publiceras utan bara hanteras av mig.

2.2 Metodval

För studien används kvalitativ (bilaga 2) metod i form av intervjuer på telefon med halvstrukturerade frågor för att ta reda på om de var färdiga med sin utbildning eller om de hade hoppat av? Även ta reda på deras uppfattning om utbildningen och vad som kan ha påverkat deras studier. Att använda sig av intervjuform som insamlingsmetod så blir det tydligare vad eleverna har för egna uppfattningar (Björndal, 2012). Fördelarna men intervjuerna är att det är lättare att få kontakt och mera djupgående svar på frågorna men det som kan vara svårt är att det är många i en klass och tidskrävande (Björndal, 2012). Detta var något som jag fick uppleva eftersom min tidsplanering sprack från en vecka till fyra veckor. Det var många intervjuer och det var svårt att få tag på alla och bara att sätta sig och ringa var tidskrävande och inte bara intervjun i sig. Många av de som jag

ringde till fick jag ringa tillbaka till av olika anledningar. Fördelarna med intervjuerna istället för att göra en enkät är att jag fick mycket bra material till min data insamling. Mina tankar är att om jag skickat eleverna en enkät hade inte antagligen svarsfrekvensen inte varit av samma volym och då inte heller kvalitén på studien.

I studien har elever intervjuats via telefon där samtalen kunde spelas in. Intervjun utgick från en mall för att kunna jämföra elevernas svar med varandra. (bilaga 2). Intervjumallen är indelad i tre delar; bakgrund, utbildningen och framtid.

I första delen vill jag få reda på hur eleven har det med förkunskaper och deras livssituation och hur det påverkar deras studier för att se om det kan ge svar på varför vissa fullföljer utbildningen och andra avbryter studierna.

Den andra delen tar upp frågor om hur eleverna upplevt utbildningen och kan ge svar på om eleverna känner att de är delaktiga och kan påverka sina studier.

I den sista delen så vill jag ta reda på hur eleven ska fortsätta och har för tankar om framtiden för att ge svar på frågan vad som kan påverka deras studier för att se om det kan ge svar på varför vissa elever fullföljer utbildningen och andra avbryter sina studier.

2.3 Genomförande

Genomförandet av denna studie började med att få ett godkännande av min handledare och sedan presenterades studien för rektorn på skolan som också gav sitt medgivande

Inledningsvis gjordes frågor som provades på en elev och sedan godkändes frågorna av handledaren. Detta för att testa frågorna och se om det behövdes ändras eller förtydligas något i frågorna. När frågorna var klara började arbetet med att ta kontakt med eleverna från klasslistan av de elever som började vård och omsorgsprogrammet VT-13. Detta förarbete var inte lätt. Jag fick fråga mig runt om det fanns listor i våra system på elever som var färdiga på vård och omsorgsprogrammet och om det gick att se hur många det var som fullföljde sin utbildning i just den klassen. Så enkelt var det inte eftersom det inte finns några klasser som är samma i alla kurser utan att det blir en klass av en kurs. På gymnasiet är eleverna en klass från början till slut och då är det även enklare att se

om elever har hoppat av. Så jag fick utgå från en klasslista från den första kursen i programmet och fråga eleverna själva om de var färdiga med utbildningen eller inte.

Intervjuerna genomfördes på telefon eftersom många i klassen var klara med sin utbildning. Den beräknade tiden för intervjun var ca 20 min och stämde ganska bra i genomförandet. Den beräknade tiden för att vara klar med alla intervjuer var 1 vecka men tog i genomförandet ca 4 veckor. Detta för att jag underskattade allt arbetet med att ringa till alla elever. Det var inte alla som svarade när jag ringde och jag fick ringa vid flera olika tillfällen till för att få tag på dem. Även att jag ringde när de var upptagna och fick ringa tillbaka när det passade bättre.

Inledningsvis i intervjun förklarades syftet med samtalet och att deltagandet var anonymt och frivilligt. Eleverna fick svara på mallfrågorna och även följdfrågor som var mera spontana. Även möjlighet för eleven att göra tillägg i slutet av frågorna fanns om så önskades. Detta var för att skapa plats till en mer djupgående intervju. Som jag förklarade tidigare var intervjun uppdelad i tre delar, bakgrund, utbildning och framtid för hålla en tydlig tråd genom frågorna och för att det skulle underlätta resultatdelen senare. Avslutningsvis genomfördes granskning av den insamlade datan från intervjuerna.

2.4 Trovärdighet och giltighet.

Det är av största vikt att en studie är tillförlitlig (Patel och Davidson, 2011). Därav bör man vara kritisk till trovärdigheten och giltigheten i en studie genom att man undersöker centrala ting med studiens syfte som utgångspunkt. Den kvalitativa intervjun beskrivs av Kvale (1997) som ett privilegierat tillträde till den intervjuades livsvärld. Generellt sett har intervjun den fördelen att den ger en möjlighet att upptäcka detaljer och en förståelse för den intervjuades perspektiv. I en kvalitativ studie med intervjufrågor som är halvstrukturerade som i denna studie kan det ge utrymme för den intervjuades tankar på strukturerat med flexibelt sätt. Den intervjuades uppfattningar är varken sanna eller falska. Vilket gör att resultatet kan upplevas som äkta (Patel och Davidson, 2011).

Giltigheten för studien skulle jag kalla för relativt hög med tanken på antal elever som deltog i studien och omfattningen av den insamlade datan. Det enda rimliga

var att utgå från en hel klass som startade tillsammans efter som det hade inte varit lika trovärdigt med bara ett få antal elever från klassen. Detta eftersom mina tankar grundade sig från en hel klass och varför de var så många som avbröt sina studier. Utifrån vald metod och studiens syfte är min uppfattning att detta arbete speglar en så god reliabilitet och validitet. Eftersom det som ska undersökas inte kan tillskrivas någon absolut sanning utan endast spegla den intervjuades egna uppfattning.

2.5 Analys av genomförande.

Analysen genomfördes genom 5steg.

- Inledningsvis *spelades samtalen in på mobilen* och
- *transkriberades* sedan ner på dokument direkt efter intervjun. Alla intervjuer lästes igenom för att få en allmän genomblick och därefter
- *analyserades intervju svaren och dokumenterades i tabellform* (bilaga 1) för att enklare kunna analysera datan och se likheter och olikheter. Här togs även elevernas namn bort och att nämndes istället efter nummer tex Elev nr 1 osv. (bilaga 1)
- *Tabellen skapades* så de elever som har hoppat av studierna kommer först och sedan kommer de elever som är klar med utbildningen för att sedan ha olika huvudkategorier som representerar de frågor de har svarat på.
- *Avslutningsvis drogs slutsatser* och jag jämförde med forskning och litteratur som kunde ge svar på frågorna om vilka faktorer som kan påverka eleverna om de gör färdigt sina studier eller avbryter.

2.6 Forskningsetik

Studien har följt de forskningsetiska principerna som består av 4 st huvudprinciper.

Informationskravet.

Eleverna har fått till sig information om studien och dess syfte. Studien kräver elevernas samtycke som kan när som helst under studien dras tillbaka. Elevernas delaktighet i studien var av metod så som intervjuer (Vetenskapsrådet, 2012).

Samtyckeskravet.

Alla elever som är med har gett medgivande. Det fanns elever som tackade nej till studien. Här finns även möjligheter att elevers föräldrar ska ge samtycke men eftersom eleverna är över 18 år behövs inte det (Vetenskapsrådet, 2012).

Konfidentialitetskravet.

I studien kan det komma upp känslig information och alla eleverna har fått information om att deltagandet kommer att vara helt konfidentiellt. Inga namn kommer att vara med utan det kommer att skrivas om till ex elev nr 1. Inte heller kommer det finnas information om var skolan befinner sig och namnet på skolan är påhittat för att inte röja elevernas identitet. Det enda som kommer med är året på klassen när de började (Vetenskapsrådet, 2012)

Nyttjandekravet.

Information och materiel som kommer fram i denna studie ska inte användas i något annat syfte än till studien (Vetenskapsrådet, 2012).

3. RESULTAT

Resultatdelen kommer att inledas av resultat från intervjuerna från de 3 olika delarna, Bakgrund, utbildning och framtid. Avslutningsvis ges en sammanfattning av resultatet som svaras under studiens frågeställningar.

3.1 Resultat av elevintervju.

3.1.1 Bakgrund.

Hur kommer det sig att du började på vård och omsorgsprogrammet?

Svaren såg lite olika ut men i det stora hela är det *tre olika anledningar* till varför eleverna började vård och omsorgsprogrammet. **1:** Det var 7/24 elever som ville ha ett jobb i vården och kunna få en fast anställning. **2:** Av de 24 eleverna var det 13 st som ville läsa upp sina gymnasieämnen och läsa vidare antingen på Komvux eller högskolan till sjuksköterska eller läkare. **3:** Det var 4 st eleverna av 24 st som inte har någon direkt anledning till varför de läser eller vad de ska göra efter utbildningen är klar.

Hur såg dina gymnasiebetyg ut när du började utbildningen?

När det kommer till frågan om hur många som inte hade fullständiga gymnasiebetyg när de började sin utbildning svarade 17/24 st elever att de inte var färdiga vid start av utbildningen.

Hur såg din familjesituation ut innan du startade utbildningen?

På frågan om hur deras familjesituation såg ut när de började utbildningen så var den störta delen elever de elever som hade egen familj och med familj menas att eleven hade barn eller föräldrar att ta hand om tillsammans med en respektive.. De var 10 st av 24 st som hade familj när de började studera och 5st var ensamstående föräldrar och med det menas att man har ensam vårdnad av barn.. Det var 9 st elever som var singlar alltså ingen att stå till svar vid skolstart.

Modersmål?

Av de 24 eleverna som deltog så var det 17 st som hade svenska som andra språk och hade talat svenska minst 5 år.

Diagnoser?

Enligt eleverna själva hade 5 st av 24 st elever någon form av diagnos som de själva upplever gör det svårare att hänga med i studierna. Det var diagnoser som ADHD, dyslexi, kalkyli, panikångest och psykoser.

3.1.2 Utbildningen

Varför avbröt du din utbildning?

Av de 24 st eleverna som började utbildningen var det 9 st som avbröt sina studier. Deras svar på frågan om varför de slutade fanns det fyra olika anledningar. *Graviditet, svårt att hänga med i skolan, sjukdomar och okunskap om programmet.*

Graviditet.

Den första och största anledningen var att eleverna blev gravida och inte kunde fortsätta utbildningen. 3 st av de 9 st fick avbryta för att de var gravida och skulle föda barn. En elev svarar om det så här: *Jag har varit mammaledig två gånger under utbildningen och jag ska börja läsa igen. Jag har två kurser kvar.*

(Elev nr 1)

Svårt att hänga med i skolan.

Den andra anledningen var att eleverna hade svårt att hänga med i den studietakt som skolan bedrev undervisningen på. Av 9 st elever var det 3 st som upplevde att de inte hängde med i skolan. Men även att eleverna upplevde att upplägget inte passade dem. De ville ha mera undervisning med lärare och klassen och inte bara 1-2 dagar i veckan.

En elev svarade att studietakten var hög och eleven själv var långsam och en annan skrev att utbildningen var snabb och det blev stressigt med få lektionstillfällen. En elev förklarade tydligt hur hon upplevde det så här:

Jag har ingen diagnos men lite problem med det sociala, introvert. Därför var det svårt när man var i klassrummet så lite eftersom man inte lärde känna dem. Det var svårt för mig att stå och hålla presentationer även om jag berättade för läraren att jag hade svårigheter med detta så skulle jag vara med.

Det som var svårt var att det inte var så flexibla med t.ex. när min son var sjuk och vi var på sjukhuset så ville jag lämna in skriftlig uppgift istället för närvaro i klassen men det gick inte. (Elev nr 8.)

Sjukdomar

Den tredje anledningen var att de blev sjuka eller hade någon i närheten som mamma eller barn som var sjuka och de var tvungna att hjälpa dem. *”Jag blev inte färdig i två kurser. Men mamma blev dålig och dog. Så jag slutade.”* (Elev nr 7)

Okunskap om programmet

En elev slutade på grund av okunskap om programmet och ville inte fortsätta utbildningen. (Elev nr 9)

3.1.3 Framtiden

Vad sysslar du med i dag och hur ser framtiden ut?

I frågan om eleverna har fått ett jobb efter färdiga studier svarar 11/15 st elever att de har fått jobb. Tre av de eleverna läser även under tiden på högskolan för vidare studier. *”Jag har fått fast jobb men läser nu till sjuksköterska så jag har fått ledigt för det.”* (Elev nr 21)

De övriga 6 eleverna som är klara med utbildningen berättar att de har fortsatt att läsa på högskolan.

De elever som var tvungna att avbryta utbildningen av olika anledningar säger att deras tanke är att försöka läsa klart i framtiden. *En elev svarar att hon ska försöka läsa färdigt så hon kan få en fast anställning.* (Elev nr 1).

3.2 Sammanfattning av resultaten.

3.2.1 Vad är orsaken till avbrott i studierna?

Det som resultatet visar är att på en klass på 24 elever så var det 9 st som fick avbryta sin utbildning. Den största delen elever var de som gjorde avbrott för att de blev gravida. Av de som inte kunnat fortsätta med sina studier så var det nästan alla som hade familj eller ensamstående med barn och att eleverna har haft svårt att fokusera på sina studier. Till skillnad mot de som fullföljde sina studier var det mycket många flera som levde som singlar. Det blir tydligt att *livssituation* kan påverkar studierna och enligt Giota (2001) påverkas eleverna av inte bara av familj och vänner utan även av samhället. Resultatet visar att eleverna slutar sina studier för att de har svårt att hantera både sitt familjeliv och studier av olika anledningar.

Det var 17 elever som talade svenska som andra språk i klassen av 24 st. Av de 9 st som inte klarade studierna så var det 6st med svenska som andra språk. Eleverna upplevde inte språket som hinder utan mera upplägget på undervisningen så som undervisning i klass 2 dagar i veckan och resterande självstudier och där av kom efter i skolan. Eleverna upplevde inte att de kunde påverka och vara delaktiga i den utsträckningen de ville. Delaktighet är något som Säljö (2010) talar om och att delaktighet är viktig del lärandet och motivationen för elever.

3.2.2 Vad kan påverka eleverna att fullfölja sin utbildning eller inte?

Nästan alla elever kände att de inte kunde påverka sin utbildning men om det kunde skulle de vilja ha mera lektioner i klassen och mera tid med läraren. Detta resultat stämmer överens med Skolverkets rapport (2015). Detta var mycket mera representativt med de elever som hade en diagnos. Eleverna upplevde att eftersom de inte träffar klassen så ofta så känner de inte varandra så väl så det blir jobbigt att jobba i grupp eller framföra presentationer framför klass vilket påverkade negativt för lärandet. Det som blev tydligare då var att diagnosen var inte egentligen problemet utan hur *utbildningens upplägg*, att inte ha tillräckligt med undervisning i klassrummet som kan förstärka känslan av *delaktighet* och att lära sig i ett sammanhang så som även stämmer med Säljö, (2010).

Min studie visar att av de som blev färdiga hade en klarare *målbild* av sina studier. De elever som fullföljde sina studier svarade att de skulle läsa på högskolan och läsa till sjuksköterska och de som avbröt sina studier talade mera om att, ska *nog* läsa färdigt sen eller svarade *vi får se*. Enligt Andersson & Aarnes, (2011) studie så påverkar motivationen och vilken målbild eleven har för sina studier vilket styrker mitt resultat i studien.

4. DISKUSSION

4.1 Metoddiskussion

Valet att ta en klass som skulle vara färdig grundade sig i att jag ville ha resultaten på vilka som har fullföljt utbildningen och vad de gör efter studierna. Problemet som uppstod då var att det var svårt att få tag på alla elever som var med på klasslistan. Därför blev det självklart att intervjuerna skulle ske via telefon och inte ansikte mot ansikte. Av erfarenhet så vet jag att det kan vara svårt att få till tid att göra intervjuer och när jag ringde eleverna så var vissa elever lite stressade och detta kan naturligtvis påverka resultatet. Något som även kan påverka intervjuvaren är hur eleven tolkar frågan. När jag skrev frågorna så försökte jag att inte vinkla frågorna men under intervjuerna så fick jag ändra och förenkla på grund av att eleverna inte hade tillräckligt med svenskkunskaper eller bara inte förstod frågorna.

4.2 Resultatdiskussion

Här nedan kommer jag att diskutera och ta fram tidigare forskning, litteratur, bakgrund och resultat och även mina egna tolkningar av resultaten. Denna studie ska ta reda på vad orsaken är att vuxna elever på vård och omsorgsprogrammet fullföljer sin utbildning eller inte och vilka faktorer som kan påverka eleverna.

I resultatet så kom det fram att det var många elever som har avbröt sina studier. Lundström (2012) skrev i sin studie att eleverna i vård och omvårdnadsprogrammet hade svårt att uppfylla sina mål. Detta styrker mina resultat även om studien fokuserade på elever på gymnasiet Det som gör denna studie relevant är att det blir en större bredd eftersom Lundström (2012) studie är skriven ur ett lärarperspektiv och inte elevperspektiv. Jag ser ett samband här med mitt resultat att de elever som fullföljde sin utbildning hade en mer tydlig målbild än de som avbröt sina studier. Jag tänker att om eleverna inte har egna tydliga målbilder så är det nog inte troligt heller att de klarar yrkesutbildningens mål som i Lundströms (2012) studie. Andersson, & Aanes, (2011) tog fram i sin studie att eleverna som var lågpresterande hade en lägre självbild än de som var högpresterande. Även att de eleverna som var högpresterande hade en tydligare målbild som till exempel att läsa till sjuksköterska på Högskolan.

Den största anledningen till elevernas avbrott förklaras i denna studie med att de blev gravida under utbildningen. Det som inte framkommer i min studie är varför de blev gravida och hur de tänker kring utbildning eller vad deras föräldrar har för utbildning vilket hade varit intressant i ett större sammanhang. Gancarz, & Olsson, (2012) skriver att livssituation och föräldrarnas utbildningsnivå spelar stor roll och påverkar speciellt elever med svenska som andra språk.

Resultatet i denna studie visar att eleverna vill ha mera undervisning tillsammans med klasskamrater och lärare för att underlätta studierna. Både de högpresterande och lågpresterande eleverna upplever problem med upplägget av studierna. Detta styrks även av Säljö (2010) och det sociokulturella perspektivet där man ser på kunskap och lärandet som något aktivt och som händer i samband med andra. Skolverket (2015) skrev även i sin rapport att eleverna vill ha mera lärarledd undervisning. Frågan som kommer efter detta blir naturligtvis då varför kan eleverna inte få mera lärarledda lektioner om nu både forskning visar att det är bra för studierna och även eleverna och lärarna vill detta?

4.3 Vidare forskning.

Det jag funderar kring är resultatet kring alla elever som blir gravida under utbildningen. Vi vet att det är den största orsaken till avbrott men det jag undrar är om det är bara på vård och omsorgsprogrammet eller är det något som gäller på yrkesprogrammen eller kanske på Komvux? Vad har dessa elever som går denna utbildning för tankar om utbildningen och sig själva? Hur ser det ut på högskolan och anledning till avbrott? Det skulle bli intressant att fortsätta denna studie med att jämföra resultat och orsak på en högskola mot en yrkesutbildning.

Den fråga som jag även funderar över är om många elever avslutat sina studier för att de inte har tydliga målbilder och hur ska vi få eleverna att få detta. Är det kanske så att många av de eleverna som börjar denna utbildning har en otydlig målbild? I Skollagen 2 § (SFS 2015:482) står det att ”de med minst utbildning ska prioriteras”. Kan det vara så att de som har minst utbildning har i större utsträckning en otydlig målbild och att de inte vet exakt vad de vill men hamnar

på vård och omsorg eftersom det är där jobben är? Det hade varit intressant att se hur det skulle se ut om antagningsprocessen hade varit annorlunda och utsett elever efter höga betyg eller inträdesprov istället och se vad för målbild de hade haft och om det hade blivit mindre elever som avbrutit sina studier

Jag tänker att de elever som söker en utbildning där de blir antagna efter höga betyg gör det för att de tycker det är kul och spännande. De kanske känner att de har lyckats bara genom att komma in på utbildningen och känner sig motiverade. Jag har egna erfarenheter om detta eftersom jag själv har kommit in på en yrkeslärarutbildning som inte var självklart att jag kom in på och kände mig mycket nöjd med det. Men vad är det som driver eleverna när de blir utvalda i denna process när de som har minst utbildning prioriteras? Hur påverkar detta eleverna självkänsla om motivation? Detta tycker jag hade varit ett intressant område att fortsätta forskningen i.

Många frågor ställs men den stora frågan som jag tycker hade varit av stor vikt för yrkesutbildningen att ställa är:

Vilka eventuella förändringar behöver skolan göra för att eleverna ska känna sig mer delaktiga och för att öka deras motivation för lärandet och därmed minska risken för avbrott i studierna?

Referenslista

Ahl, H. (2004). *Motivation och vuxnas lärande – en kunskapsöversikt och problematisering*. Forskning i fokus, nr 24. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Andersson, M & Aarnes, R. (2011). *Varför lyckas inte alla? En studie på Hantverksprogrammet Frisör och Florist om skillnader mellan hög - och lågpresterande elever*. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:450245/FULLTEXT01.pdf>

Bandura, A & Schunk, D.H. (1981). Cultivating competence, self-efficacy and intrinsic interest through proximal self-motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*.

Björndal, C. R. (2005). *Det värderande ögat*. Stockholm: Liber.

Gancarz, J & Olsson, I. (2012). *Lärares pedagogiska verktyg i undervisningen på omvårdnadsprogrammet för elever med svenska som andraspråk*. :<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:544496/FULLTEXT01.pdf>

Giota, J. (2001). *Adolescents' perceptions of school and reasons for learning*. Göteborg: Göteborgs Universitet. Tillgänglig: https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwib4vyAiPLAhWiIpoKHTU4B9wQFggeMAA&url=https%3A%2F%2Fgupea.ub.gu.se%2Fbitstream%2F2077%2F15227%2F3%2Fgupea_2077_15227_3.pdf&usq=AFQjCNF1jLdQcY49hIfM5eqMEk3rkP37ig&bvm=bv.118443451.d.bGs

Hattie, J. (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.

Johansson, H. (2014). *Varför studera på Komvux? En studie av vuxnelevers motiv och mål med utbildning ur ett köns-, nationalitets- och bildningsperspektiv*. Tillgänglig: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:726980/FULLTEXT01.pdf>

Lundström, J. (2012). *Ökad måluppfyllelse på Vård och omsorgsprogrammet*. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:550292/FULLTEXT01.pdf>

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Marjoribanks, K. (1991). Family and school correlates of adolescents' aspirations: ability-attitude group differences. *European Journal of Psychology of Education*.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB

SFS 2015:482. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket (2011). *Läroplanen, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2015). *Attityder till vuxenutbildningen 2012. Elevernas och lärarnas attityder till vuxenutbildningen*. Rapport 389 Tillgänglig: http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3027

Säljö, R. (2010). *Lärandet i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (2 upplagan uppl.). Stockholm: Norstedts.

Vetenskapsrådet. (2012). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.*, Hämtat 2015/05/01 Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vygotskij, L. S. (1966). *Thought and Language*. Boston: MIT Press.

Wery, J. & Thomson, M. (2013). "Motivational strategies to enhance effective learning in teaching struggling students" i *Support for Learning*. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-9604.12027/pdf>

Vroom, V. H (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.

Bilaga 1

elev	avbrott/klar	varför?	dam	herr	familj	färdiga gymnasietbetyg	jobbar	studerar	framtid	erfarenhet vård	moderspråk	diagnoser
1	avbrott	gravid	x		familj	nej	ja	ja	läsa högskola	ja	tyiska	
2	avbrott	gravid	x		familj	nej	ja	ja	läsa	ja	svenska	
3	avbrott	gravid	x		familj	ja	nej	nej	vet	nej	persisk 7år	dysleksi
4	avbrott	kom efter	x		familj	nej	nej		läsa	ja	persiska 6år	
5	avbrott	kom efter	x		singel	nej	ja	ja	vet ej	ja	svenska	adhd, psykoser
6	avbrott	kom efter	x	x	ensamstående	nej	ja		vet ej	nej	bosniska 7år	adhd
7	avbrott	sjukdom	x		familj	ja	nej	nej	läsa	ja	spanska 7år	
8	avbrott	sjukdom	x		ensamstående	ja	ja	ja	läsa	ja	svenska	
9	avbrott	var ej rätt		x	ensamstående	nej	ja	ja	vet ej	nej	somaliska 8år	
10	klar		x		ensamstående	ja		ja	högskola	ja	svenska	
11	klar			x	singel	nej	ja	ja	högskolan	ja	spanska 9år	
12	klar		x		singel	nej	ja		jobba	ja	svenska	
13	klar		x		singel	nej	ja	ja	högskolan	ja	svenska	panikångest
14	klar		x		familj	nej		ja	högskolan	ja	persiska 8år	
15	klar			x	familj	nej			jobba	nej	persiska 6år	
16	klar		x		singel	ja	ja		jobba	ja	jogoslaviska	dyslexi kalkyli
17	klar		x		singel	ja		ja	läsa vidare	ja	svenska	
18	klar		x		ensamstående	ja	ja		jobba	ja	svenska	
19	klar		x		familj	nej	ja		jobbar	ja	arabisk	
20	klar		x		familj	nej		ja	högskolan	ja	arabisk	
21	klar		x		familj	nej		ja	läsa vidare	nej	jogoslaviska	
22	klar			x	singel	nej	ja		läsa	ja	franska	
23	klar		x		singel	nej	ja		jobba	ja	kinesiska	
24	klar		x		singel	nej	ja		jobba	ja	kinesiska	
25	vill inte vara med											
26	svara ej											
27	svara ej											

Intervju-frågor för elever som började VT 13.

Bakgrund del 1

- Hur såg din familjesituation ut innan du startade utbildningen? Har den ändrat sig under tiden du läst på utbildningen? Om ja, på vilket sätt har den ändrats?
- Hur kom det sig att du började läsa på...
- Hur ser dina gymnasiebetyg ut? Är de fullständiga?

- Är svenska ditt första språk? Om nej vilket är ditt första språk? Hur gammal var du när du började lära dig svenska? Alt. Hur länge sedan är det du började lära dig svenska?

Utbildningen. del 2

- Är du färdig med utbildningen...? Om nej, hur kommer det sig att du inte är det?
- Fanns det något som försvårade för dig att klara utbildningen? Vad?
- Har du någon diagnos?
- Vad hade du för kontakt med Resursteamet.? På vad sätt hjälpte den kontakten dig att klara utbildningen?
- Vilken sorts hjälp fick du från lärarna och andra för att fullfölja utbildningen?
- Hur upplevde du att studietakten var under utbildningen? Hur hade du velat att den skulle vara?
- I vilken grad kände du att du kunde påverka dina studier under utbildningen? Är det något som var lättare/svårare att påverka?

Framtiden

- Vad sysselsätter du dig med idag? Om du har en anställning, fast, vikarie?
- Vill du fortsätta studera i framtiden? Vad?
- Om du skulle förändra utbildningen vad skulle du i så fall ändra på?
- Vilka möjligheter finns att du kommer att slutföra din utbildning?